

**PHOCANELLA MINOR VAN BENEDEN,
EEN KLEINE FOSSIELE ZEEHOND NIEUW VOOR DE
ZWARTE BOTTENFAUNA VAN DE SCHELDE**

door

D. A. HOOIJER

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden

Met 1 plaat

In 1876 beschreef Van Beneden (1876: 799) resten van een kleine zeehond uit het Scaldisien van het Bekken van Antwerpen als *Phocanella minor*. Newton (1891: 19/20) meldde een humerusfragment van deze soort afkomstig uit het Nodule Bed van de Red Crag bij Foxhall, 4 mijl Z.W. van Woodbridge in Suffolk. Een fragment van een femur werd door Van Deinse (1927: 1363) gerapporteerd van de Groeve van Wiegerink ten noorden van Zwolle; dit zou tot nu toe de enige fossiele vondst van *Phocanella minor* uit ons land zijn.

Het zwarte botje waarvan hier nu melding wordt gemaakt ontving ik van Dr. P. H. de Buissonjé en is afkomstig van een schelpenzuiger in de Westerschelde. Het is een groot deel van het heiligbeen (sacrum), en de overeenkomst met het sacrum van *Phocanella minor* zoals dat door Van Beneden (1877, pl. 14 figs. 18-19) is afgebeeld is zo compleet als men zich slechts kan wensen. Het botje is afgerold en dus waarschijnlijk getransporteerd (zie pl. 1). De dorsale bogen van de sacrale wervels zijn verloren gegaan, en zo ook de linkervleugel van de eerste sacrale wervel. Aan beide zijden is het eerste sacrale foramen aan de ventrale kant bewaard gebleven.

Enkele maten, voor zover die te nemen zijn (die van het vrijwel onbeschadigde, door Van Beneden afgebeelde sacrum tussen haakjes): lengte van de eerste en tweede sacrale wervel tezamen, 29 mm (31 mm); breedte over de vleugels van de eerste sacrale wervel, iets meer dan 40 mm (47 mm); idem over de wanden van de eerste ventrale sacrale foramina, 26 mm (30 mm); dorsoventrale doorsnede van het eerste sacrale wervellichaam, 15 mm (17 mm), en die van de vleugel, 24 mm (ca. 28 mm). Achter het tweede ventrale sacrale foramen is het laterale gedeelte afgebroken en is nog slechts een klein mediaan ventraal deel overgebleven, dat tot de vierde sacrale wervel reikt.

Op grond van de overweging dat een fauna als geheel niet ouder kan zijn

dan haar jongste elementen heb ik indertijd (Hooijer, 1957) de zwarte bottenfauna van het Schelde estuarium in het Onder Pleistoceen geplaatst, in correlatie met het Nodule Bed van de Red Crag van Engeland. Het is geenszins zeker dat de zwarte bottenfauna geheel en al van dezelfde ouderdom is; in de Crag komen zelfs Eocene elementen zoals *Coryphodon* en *Hyracotherium* voor. Mocht *Phocanella minor* als zodanig tot het Scaldisien beperkt zijn dan is een secundair voorkomen in de zwarte bottenfauna het waarschijnlijkst.

LITERATUUR

- BENEDEN, P. J. VAN, 1876. Les phoques fossiles du Bassin d'Anvers. — Bull. Acad. Roy. Sci. Belg, (2) 41 : 783-802.
- , 1877. Description des Ossements fossiles des Environs d'Anvers. Première Partie, Pinnipèdes ou Amphithériens. — Ann. Mus. Roy. Hist. Nat. Belg., 1 : 1-88, 18 pls.
- DEINSE, A. B. VAN, 1927. On fossil Cetacea and Pinnipedia in the Netherlands. — Proc. Kon. Akad. Wet. Amsterdam, 29 (10) : 1356-1364.
- HOOIJER, D. A., 1957. Mammals and correlation of the "black bones" of the Schelde estuary with those of the Red Crag. — Geol. en Mijnb., (n.s.) 19 : 255-256.
- NEWTON, E. T., 1891. The Vertebrata of the Pliocene deposits of Britain. — Mem. Geol. Surv. U. K., London, I-XI, 1-137, 10 pls.

Sacrum van *Phocanella minor* Van Beneden uit de Westerschelde, ventraal aanzicht, $\times 2$.
C. Hoorn phot.